

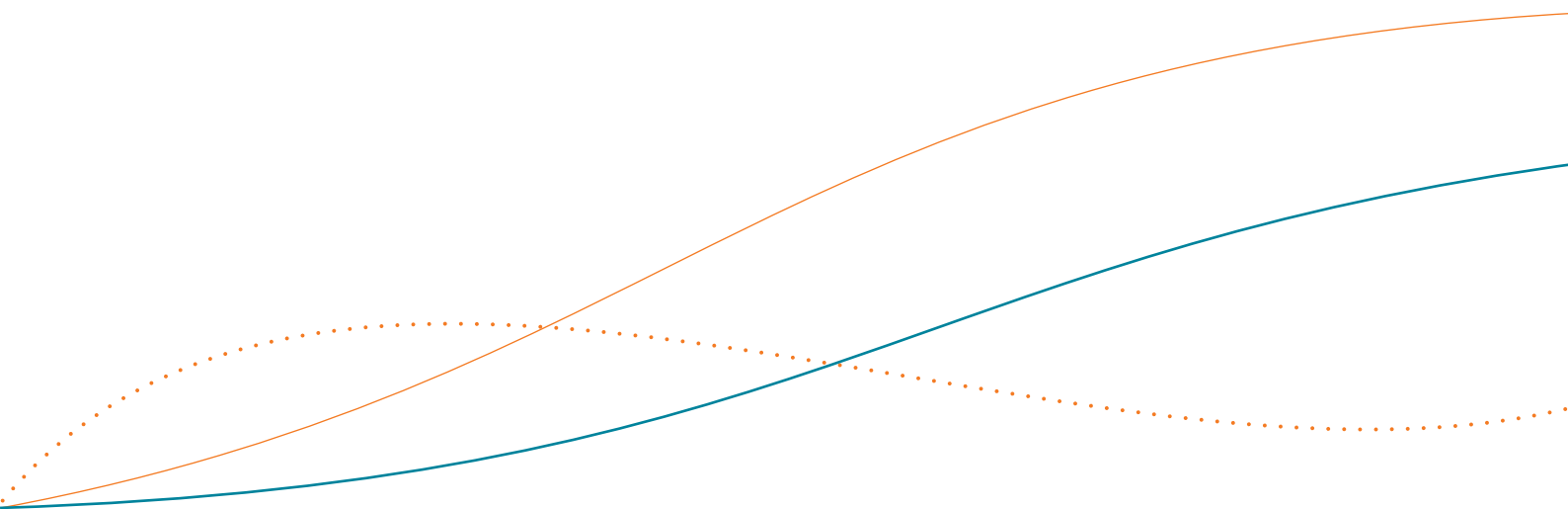

FINANSDEPARTEMENTET

Redegjørelse

Finanstalen

Finansminister Siv Jensens redegjørelse i Stortinget
8. oktober 2014 om Regjeringens økonomiske opplegg for 2015

FINANSDEPARTEMENTET

Redegjørelse

Finanstalen

Finansminister Siv Jensens redegjørelse i Stortinget
8. oktober 2014 om Regjeringens økonomiske opplegg for 2015

President,

Norge er et godt land å bo i. Sammenliknet med de fleste andre land, har vi bedre muligheter til å forme en god fremtid for våre barn og barnebarn. Samtidig har vi mulighet til å gjøre hverdagen enklere for mennesker som lever i dag.

Vi har ingen garanti for at den gode utviklingen fortsetter. Derfor må vi ikke bare sørge for at neste år blir bedre for innbyggerne, men også legge til rette for en god utvikling i årene som kommer.

Forslaget til statsbudsjett for 2015 handler om å løse viktige utfordringer i samfunnet og å legge til rette for fremtidens Norge.

President,

Neste års budsjett gjenspeiler at vi har en ny regjering med nye politiske prioriteringer. Regjeringen legger til rette for økt vekst i økonomien, slik at det kan skapes nye, gode arbeidsplasser. Samtidig styrker vi de viktigste velferdsområdene. Vi foreslår å øke investeringene betydelig, slik vi sa i Sundvolden-plattformen. Vi tar politiske valg for å bygge landet for fremtiden. Samtidig skal vi også løse utfordringer i folks hverdag nå. Derfor har regjeringen funnet rom for å satse på både samferdsel, helse, kunnskap, kommuner, justis og beredskap. Vi styrker også det sosiale sikkerhetsnett for mennesker som ikke har det like godt som de fleste av oss, blant annet innenfor rus og psykiatri.

Vi prioriterer slik fordi vi har store ambisjoner på vegne av landets innbyggere. Ambisjoner om å øke tryggheten, styrke sikkerhetsnett, gi innbyggerne større frihet og forbedre velferdssamfunnet.

Mennesker lever ikke livene sine i tabeller, grafer eller kalkyler. Vi lever våre liv, med familie, venner og kolleger, med våre egne drømmer, våre egne mål og våre egne utfordringer. A4-mennesket eksisterer ikke. Vi er alle forskjellige. Regjeringens politikk handler derfor ikke om å styre folks liv fra vugge til grav, men å gi folk muligheter til å ta egne valg for seg selv og sin familie. Regjeringen og Stortinget skal lage en ramme som bidrar til å skape gode arbeidsplasser, som skaper trygghet for liv, helse og eiendom og frihet for folk til å ta sine egne valg. Samfunnet skapes av alle enkeltmennesker som hver dag lever sine unike liv.

Dette budsjettet bidrar til å lage en sterk og god ramme, med en økonomisk ansvarlig politikk. Vi sørger for å styrke velferd og vekstkraft. Det er på denne måten vi som politikere kan bidra til å gi folk frihet og trygghet i hverdagen.

President,

Selv om Norge går godt er det noen skyer i horisonten. Vi har hatt lav vekst i produktiviteten de siste åtte årene. Det er tegn til at etterspørselen fra oljesektoren vil avta. Derfor er det viktig å gi norske bedrifter bedre rammevilkår slik at de kan konkurrere med utenlandske bedrifter. Å bidra til gode arbeidsplasser er både god sosialpolitikk og en forutsetning for å bygge velferdssamfunnet vårt videre.

President,

Den svake utviklingen i verdensøkonomien de siste årene viser at det tar lang tid å hente seg inn etter en finanskrisen. I euroområdet er den økonomiske aktiviteten fortsatt lavere enn før finanskrisen. Mens rentene er svært lave, har bankene i mange land liten kapasitet til å øke sine utlån. De fleste steder er investeringene fortsatt lave.

Veksten blant våre handelspartnere er likevel i ferd med å ta seg noe opp og nærmer seg normale nivåer. Arbeidsledigheten ute kan da gå litt ned.

Men usikkerheten er fortsatt stor. Utviklingen i Midtøsten og Ukraina har vært kilde til ny uro. De restriktive tiltakene mot Russland, og mottiltakene, kan dempe veksten noe. Skulle det komme et markert tilbakeslag i Kina og andre fremvoksende økonomier, vil det ramme den globale veksten og trekke ned prisene på olje og andre råvarer.

Sammenliknet med andre land har Norge vært heldig stilt de siste årene. Flere forhold har bidratt:

- Prisene på olje og annen eksport har vært høye, mens prisene på det vi importerer har vært lave.
- Den høye oljeprisen har bidratt til økt aktivitet på norsk sokkel som har gitt vekst i næringer som leverer til oljesektoren.
- Husholdningenes forbruk og investeringer er trukket opp av høy vekst i inntektene og en lånebølge understøttet av lave renter. Boligprisene har steget raskt.
- Økt bruk av oljeinntekter over statsbudsjettet og store gjeldsopptak i kommunene har også løftet aktiviteten i økonomien.

Den gode veksten har gjort at arbeidsledigheten i Norge har holdt seg lav – på under en tredel av nivået i Europa.

Motstykket til den høye aktiviteten og lave arbeidsledigheten er at kostnadsnivået siden årtusenskiftet har økt 30 prosent mer hos oss enn hos våre handelspartnere. Situasjonen er blitt mer krevende for bedrifter som kjemper hardt i internasjonal konkurranse. Det høye kostnadsnivået gjør det også vanskelig å høste fruktene av at den økonomiske utviklingen har blitt litt bedre i landene rundt oss.

Mange bedrifter har vridd seg mot oljesektoren. Men medvinden oljesektoren har gitt norsk økonomi, ser nå ut til å avta. Informasjon fra selskapene tyder på at oljeinvesteringene vil falle til neste år. Etter hvert som kostnadene er blitt drevet opp, har dessuten oljeselskapene i økende grad flyttet oppdrag ut av Norge. Mange er blitt varslet om at bedriften de jobber i, skal redusere bemanningen. Utbyggingen av Johan Sverdrup-feltet og andre utbygginger kan bidra til at aktiviteten øker litt igjen etter 2015. Vi må likevel forberede oss på at aktiviteten på sokkelen over tid vil bli lavere. Nedgangen i oljeprisen den siste tiden understreker dette. Etter hvert vil mange av bedriftene som i dag leverer til denne sektoren, måtte finne nye markeder eller omstille produksjonen til andre typer varer og tjenester.

Høy produktivitsvekst og god omstillingsevne går hånd i hånd. Derfor er det alvorlig at veksten i produktiviteten har falt tilbake fra 2006. Noe av den svakere veksten må ses i sammenheng med konjunktorene, men ikke alt. Forhold av mer varig karakter ser også ut til å ha bidratt. Investeringene i bedriftene på fastlandet har vært lave gjennom flere år. Samtidig har tjenesteytende næringer med lav produktivitet vokst med tilgangen på arbeidskraft fra nye EU-land.

Siden 2004 har to av tre nye sysselsatte kommet fra arbeidsinnvandring. Innvandringen har styrket næringslivets evne til å produsere, men også økt presset på infrastruktur og offentlige tjenester, fra boliger via samferdsel og kommunale tjenester til justissektoren. Erfaringer fra Irland, Island og Spania viser at slik arbeidsinnvandring er konjunkturavhengig og raskt kan snu. Noe tilsvarende kan skje hos oss. Likevel er det usikkert om arbeidsinnvandrere med rettigheter i det norske trygdesystemet vil returnere til hjemlandet.

Den sterke inntektsveksten etter årtusenskiftet og lave renter har bidratt til at gjelden i husholdningene og kommunene er kommet opp på høye nivåer. Gjelden vokser fortsatt raskere enn inntektene. Sammen med høye boligpriser utgjør det en viss fare for den finansielle stabiliteten. Høyere egenkapital i bankene demper denne risikoen.

Veksten i den norske fastlandsøkonomien i 2015 anslås til rundt 2 pst. Det er om lag på linje med fjoråret og anslaget for i år, men litt lavere enn gjennomsnittet for de siste fire tiårene. Veksten i sysselsettingen holder seg oppe, og arbeidsledigheten ventes å forbli lav. Det er lite ledig kapasitet i deler av det norske arbeidsmarkedet.

Aldring av befolkningen vil bremse veksten i økonomien i årene fremover. Det samme kan utviklingen i produktiviteten gjøre dersom den svake utviklingen de siste årene fortsetter. Regjeringen vil legge til rette for stabile og gode rammevilkår for olje- og gassindustrien. Samtidig må vi være forberedt på at lavere aktivitet på sokkelen vil stille vår evne til omstilling på prøve.

President,

Norsk økonomi må være best mulig forberedt på lavere aktivitet i oljevirkosomheten. Da må veksten i produktiviteten opp igjen. Det er et sentralt mål for Regjeringens økonomiske politikk.

Regjeringens strategi for å få dette til er vekstfremmende skatteletter som vil gjøre det mer lønnsomt å arbeide og investere, et løft for kunnskap, forskning og innovasjon og satsing på samferdsel. Vi tok betydelige skritt allerede i budsjettet for i år. Vi fortsetter i forslaget til budsjett for neste år.

Disse tre områdene – skatt, kunnskap og samferdsel – er nettopp de tre vekstfremmende områdene som en samlet finanskomite mente at økt bruk av oljeinntekter burde rettes mot da handlingsregelen ble innført i 2001. Denne regjeringen følger opp dette i større utstrekning enn den forrige regjeringen.

Regjeringens forslag til budsjett gir en oljepengebruk som tilsvarer 3 prosent av kapitalen i pensjonsfondet. Budsjettet bidrar til å øke etterspørselen i fastlandsøkonomien fra i år til neste år med ½ prosent, det samme som vi la opp til for i år i tilleggsproposisjonen. Samtidig vrir vi en større del av oljepengebruken over til investeringer og vekstfremmende tiltak, som skatteletter, kunnskap, innovasjon og infrastruktur. Vårt forslag til budsjett bidrar til en stabil økonomisk utvikling – både på kort og på lang sikt – og legger til rette for økt vekst.

Kapitalen i pensjonsfondet har økt svært raskt de siste årene. Økningen var særlig stor i 2013, delvis fordi kronen svekket seg. Høyere fondskapital innebærer at også forventet fondsavkastning har økt. Dette har løftet den såkalte 4-prosentbanen betydelig.

Den sterke veksten i pensjonsfondet gir Norge muligheter få andre land har, men har samtidig gjort styringen av finanspolitikken mer krevende. Det er stor avstand til 4-prosentbanen, og nivået kan endre seg mye fra et år til det neste. Regjeringen vil derfor sette ned et ekspertutvalg som skal vurdere hvordan handlingsregelen bør praktiseres i en slik situasjon, og om det er behov for supplerende retningslinjer. Utvalget skal også vurdere hvordan det innenfor rammene av retningslinjene i større grad kan tas hensyn til behovet for å fremme vekstevnen i fastlandsøkonomien.

Innenfor en helhetlig budsjettprosess hvor ulike tiltak vurderes opp mot hverandre, er det behov for forutsigbar finansiering av investeringer, slik at de kan gjennomføres på en god måte. Derfor vil regjeringen i tråd med Sundvolden-plattformen også sette ned et utvalg som skal vurdere behovet for flerårige budsjetter på utvalgte områder og et tydeligere skille mellom utgifter til investeringer og drift i budsjettet.

Oljepengebruken i 2015 vil tilsvare 164 milliarder kroner, eller nesten 32 000 kroner per innbygger. Hver niende krone som brukes over offentlige budsjetter, hentes nå fra pensjonsfondet. Selv om bruken av oljepenger gir et kjærkomment ekstrabidrag, bestemmes handlingsrommet i budsjettet først og fremst av skatteinntektene fra husholdninger og næringslivet i fastlandsøkonomien.

President,

Utgiftene i offentlige budsjetter tilsvarer nærmere seks av ti kroner som hvert år skapes i fastlandsøkonomien. Statens og kommunenes midler skal forvaltes med omhu for å sikre innbyggerne best mulig ytelse, og på en måte som viser respekt for skattebetalernes penger. Regjeringen vil fornye, forenkle og forbedre det offentlige. Reformen i offentlig sektor skal bidra til bedre tjenester for innbyggerne, økt valgfrihet og en mest mulig effektiv bruk av fellesskapets ressurser.

En vellykket kommunereform vil gi gode og mer likeverdige tjenester til innbyggerne, en helhetlig og samordnet samfunnsutvikling og styrke lokaldemokratiet. Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner vil legge til rette for en mer effektiv ressursbruk. Større og mer effektive kommuner som er bedre tilpasset naturlige bo- og arbeidsmarkedsregioner, vil styrke vekstevnen i økonomien. Det vil også redusere utgiftene til administrasjon og fjerne unødig byråkrati.

Strukturreformer i skatteetaten, politiet og høyere utdanning er også viktige for å få en mer effektiv offentlig sektor. Målet er bedre skatteforvaltning, større politikraft og høyere utdanningskvalitet.

Politikk handler ikke om å gi litt mer til alt. Det handler om å prioritere det som er viktigst. Regjeringen foreslår derfor en reform for å redusere byråkrati og sikre mer effektiv bruk av fellesskapets midler. Det vil gi rom å redusere skatter og avgifter, og å styrke viktige områder som kunnskap, politi, helse og omsorg. Som en fast ordning vil regjeringen foreslå effektivisering og redusert byråkrati tilsvarende 0,5 prosent på driftspostene i staten hvert eneste år. Selv om dette bare er femti øre per hundrelapp, tilsvarer det 1,4 milliarder kroner for 2015. Sverige og Danmark har tilsvarende ordninger, og OECD har anbefalt Norge å gå i denne retningen. Denne reformen bidrar til at vi gradvis reduserer byråkratiet. Effektiviteten i det offentlige øker. Det frigjøres midler som kan brukes på prioriterte satsinger som gjør Norge bedre rustet i møtet med fremtiden og til bedre tjenester for innbyggerne.

President, byråkratiseringen av vårt samfunn har pågått lenge nok. Jeg er derfor stolt over å kunne legge dette forslaget frem for Stortinget på vegne av regjeringen.

Digitaliseringen av offentlig sektor skal fortsette. Altinn skal utvides med flere tjenester. Nytt elektronisk tinglysningssystem er også på trappene fra 2016. Med 1,5 millioner tinglysninger årlig er dette en av de største statlige tjenestene som ennå ikke er fullt digitalisert. Også næringslivet høster gevinster av at flere tjenester er blitt digitale. Siden Oppgaveregisteret ble etablert i 1997 bruker nå næringslivet 40 prosent færre årsverk på lovpålagt innsending av informasjon til forvaltningen. Regjeringen ønsker en ytterligere nedgang gjennom mer digitalisering, og færre og enklere skjemaer.

President,

Bedre infrastruktur er en av Regjeringens viktigste satsinger, og en bærebjelke i en moderne distriktpolitikk. I budsjettet for neste år trapper vi opp det vi begynte på i år. Samtidig må vi prioritere bedre og gjennomføre prosjektene mer effektivt. Det vil bidra til økt samfunnsøkonomisk lønnsomhet i transportsektoren. Effektiv kommunikasjon vil styrke Norges konkurransekraft, legge til rette for velfungerende arbeidsmarkeder og skape en enklere hverdag for innbyggerne.

Gjennom en kraftig satsing på infrastruktur løser vi utfordringer i dag, og vi bygger landet for fremtiden. Bedriftene våre vil komme raskere frem med varene sine, og folk flest kommer trygt hjem til sine kjære.

Regjeringen vil øke bevilgningene til utbygging av veg og kollektivtransport mer enn det ble lagt opp til i Nasjonal Transportplan. Vi foreslår en bevilgning til samferdsel på om lag 55 milliarder kroner, som er 5 milliarder kroner mer enn i årets budsjett. For veisektoren er økningen hele 12,4 prosent. Det kommer på toppen av at vi har økt bevilgningene til samferdsel for inneværende år med 1,7 milliarder kroner

sammenliknet med Stoltenberg-regjeringens forslag. Regjeringen foreslår 40 milliarder kroner som nytt kapitalinnskudd til infrastrukturfondet. Fondet vil med dette være på til sammen 70 milliarder kroner. Regjeringen er dermed langt foran skjema for å øke fondet til 100 milliarder over fire år. Det gir mer forutsigbar finansiering av samferdsel.

Vi vil også ta bedre vare på eksisterende veger og jernbanelinjer. Vi foreslår mer til drift og vedlikehold. For første gang på flere tiår vil vedlikeholdsetterslepet på veg bli redusert.

Fylkesveiene får et betydelig løft, både gjennom økte bevilgninger og en økning av lånerammen i rentekompensasjonsordningen til 3 milliarder kroner. I tillegg satser vi på rassikring og tunnelsikkerhet.

Med dette budsjettforslaget blir det bedre togtilbud på Trønderbanen og Sørlandsbanen, full fremdrift på Follobanen og planlegging av videre utbygging av intercity-strekningene.

Regjeringen vil opprette et utbyggingsselskap for veg i løpet av 2015. Selskapet skal bygge ut mer helhetlig enn i dag, gi mer effektiv ressursbruk og legge større vekt på prosjektene som er mest lønnsomme for samfunnet. Det skal bli enklere, billigere og bedre vegbygging.

Regjeringen har blinket ut tre vegprosjekter hvor vi skal vurdere å gjennomføre utbyggingen ved bruk av offentlig-privat samarbeid (OPS). De aktuelle prosjektene er Tjeldsund-Langvassbukt i Nordland og Troms, Ommangsvollen-Grundset i Hedmark og Sotra-sambandet i Hordaland.

Innkrevningen av bompenger bør bli smartere. Målet er at mer av pengene som blir betalt i bompenger, skal gå til selve prosjektene og mindre til å betale for finansiering av lån og administrasjon. Regjeringen er derfor i gang med å reformere bompengesystemet. Som Stortinget allerede er kjent med, har flere prosjekter fått redusert innkreving av bompenger.

Regjeringen vil også gi jernbanesektoren en mer forretningsmessig organisasjonsform og tydeligere mål.

President,

Regjeringen har satt ned en grønn skattekommisjon som skal fremme forslag om en grønn skatteomlegging. Målet er å oppnå både lavere utslipp av klimagasser, et bedre miljø og en god økonomisk utvikling. I budsjettet foreslår vi tiltak både nasjonalt og internasjonalt, ved å stimulere norsk vindkraftproduksjon, øke satsingen på klimateknologi og bevaring av regnskog. I tillegg foreslår vi å utvide Enovas ordning for enøk-støtte til private husholdninger. Vi tar sikte på at ordningen senere skal bli en fradragsordning i skattesystemet med Enova som godkjennende myndighet.

Klimautfordringen er global og løses best globalt. Norge skal være en pådriver i arbeidet for å sette en internasjonal pris på CO₂ og etablere effektive, fungerende internasjonale karbonmarkeder. Siden kostnadene ved å redusere utslipp varierer mye mellom land, kan internasjonale karbonmarkeder bidra til å redusere utslippene der det koster minst. Det er avgjørende for å få til tilstrekkelige reduksjoner i utslippene.

President,

Trygghet er viktig for den grunnleggende friheten for folk flest. Den enkelte skal kunne føle seg trygg ute og i sitt eget hjem. Hverdagskriminalitet må bekjempes. Samfunnet må reagere tydelig på lovbrudd og ta trusselen fra organisert kriminalitet på alvor. Gjennom et moderne og handlekraftig politi vil regjeringen styrke beredskapen og den operative kapasiteten til å bekjempe kriminalitet.

Regjeringen foreslår derfor å styrke politi og beredskap betydelig. Det legges til rette for at nyutdannede fra Politihøgskolen skal få jobb i politiet. Dette vil bidra til et mer operativt og synlig nærpoliti med kapasitet til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger. Det skal ansettes flere påtalejurister, bemanningen i den høyere påtalemyndigheten skal økes, og det skal etableres flere stillinger i domstolene. Samlet bidrar tiltakene til større kapasitet og bedre balanse i hele straffesakskjeden.

Når politi, påtalemyndigheter og domstoler blir mer effektive, må samtidig soningskapasiteten være tilstrekkelig stor. Vi vil utvide denne kapasiteten og etablere nye lukkede fengselsplasser i Kongsvinger, Hustad, Bergen og Bodø. For å bedre barn og unges forhold under frihetsberøvelse, foreslår vi å etablere en ny ungdomsenhet på Østlandet. Regjeringen vil også inngå et samarbeid med Nederland om midlertidig leie av fengselskapasitet. Lovbrytere bør ikke gå fri på grunn av mangel på soningskapasitet.

Personer uten lovlig opphold i Norge skal raskt ut av landet. Derfor foreslår vi å øke antallet tvangsreturer og assisterte returer, utvide politiets utlendingsinternat på

Trandum og sette i drift et nytt utreisesenter på Oslo lufthavn. Personer med lovlig opphold i Norge skal bosettes raskere og integreres bedre i det norske samfunnet.

Regjeringen planlegger en reform av politiet for å få mer politikraft ut av ressursene. Bevilgningen til reformarbeidet i politiet økes med 150 mill. kroner.

Regjeringen vil bidra til at landet er rustet til å håndtere fremtidige kriser. Responstiden for helikopterberedskapen på Rygge og Bardufoss foreslås redusert, slik at helikoptrene raskere kan bistå politiet når det er behov for det.

Trusselbildet mot Norge er skjerpet. Regjeringen foreslår derfor å øke kapasiteten i PST og livvaktjenesten. Planlegging og prosjektering av et nytt beredskapssenter for politiets nasjonale ressurser fortsetter i 2015. Det foreslås midler til å bygge ut Nødnett slik at hele landet blir dekket.

President,

Trygghet for hjelp og omsorg er en bærebjelke i vårt velferdssamfunn. Det er et offentlig ansvar å sikre gode helse- og omsorgstjenester til alle.

Noe av det som berører meg sterkt, er møte med mennesker som har falt utenfor. Mennesker som sliter med rus og med psykiske lidelser. Her har samfunnet gjort en alt for dårlig jobb, i alt for mange år. Dette handler om mennesker som er fulle av håp, drømmer og ikke minst ressurser som samfunnet trenger. Det å møte disse menneskene og se dem inn i øynene, eller det å snakke med fortvilte foreldre og pårørende, gjør inntrykk. Jeg er derfor glad for at vi i dette budsjettet foreslår en betydelig satsing på nettopp rus og psykiatri. Vi har ingen å miste, og veien til et godt nok tilbud for disse menneskene er lang, men den skal gjøres, og vi starter allerede neste år.

Lange ventetider og dårlige omsorgstilbud kan forverre sykdom og føre til at enkelte faller ut av arbeidslivet. Gjennom økte bevilgninger, klare prioriteringer og nye løsninger viser regjeringen at den satser på helse- og omsorgssektoren. Det handler om å gjøre helsevesenet enda bedre. Pasienter og eldre med omsorgsbehov skal føle trygghet for at hjelpen kommer raskt den dagen behovet oppstår.

Mye er bra i norsk helsetjeneste. Det er gode resultater på en rekke områder. Kompetente ansatte bidrar til god kvalitet. Samtidig trengs fornying. Bedre organisering, effektivitet og kommunikasjon må til for at økte ressurser også skal gi

bedre resultater. Regjeringen gjennomgår nå store deler av sektoren. I 2015 starter innføringen av fritt behandlingsvalg. Reformen skal redusere ventetidene, øke valgfriheten for pasientene og bidra til at de offentlige sykehusene blir mer effektive.

Regjeringen vil ikke at pasienter skal måtte vente unødvendig lenge på behandling. Vi foreslår derfor over 2 milliarder kroner i økte bevilgninger til sykehusene slik at flere kan behandles. Sammenliknet med tidligere år er dette en høy vekst. Veksten omfatter behandling innen somatikk, psykisk helsevern, rus og rehabilitering. I tillegg foreslår regjeringen å gi lån til sykehusutbygging i Tønsberg og videre utbygging av nytt barne- og ungdomssenter ved Haukeland universitetssjukehus.

Regjeringen vil bedre tilbudet for rusavhengige og personer med psykiske lidelser. Sykehusene får større bevilgninger, og helseregionene har fått i oppgave å prioritere disse gruppene. Mange av tilbudene til personer med rusproblemer og psykiske lidelser gis i kommunene. Regjeringen styrker derfor kommuneøkonomien og legger til rette for bedre kommunale tjenester. Av veksten i kommunenes frie inntekter er til sammen 400 millioner kroner begrunnet med satsing på rus, psykisk helse, helsestasjoner og skolehelsetjenesten. Regjeringen tar forebygging på alvor og legger til rette for at mennesker kan få god hjelp før små problemer vokser seg store.

Regjeringen vil at flere eldre skal kunne bo lenger hjemme. De skal kunne leve aktive og selvstendige liv med tilpassede tjenester. Regjeringen legger til rette for at det bygges ut flere plasser til dagaktivitetstilbud for demente og flere heldøgns omsorgsplasser. Regjeringen foreslår også midler til å utrede en forsøksordning med statlig finansiering av eldreomsorgen og midler til utvikling av et samlet helseregister for de kommunale helse- og omsorgstjenestene.

Helsetjenesten redder stadig flere liv, men vi har også et ansvar for å gi folk muligheten til å mestre livet og å være i aktivitet etter endt behandling. Styrking av rehabiliterings-tilbudet vil gi flere mulighet til å delta i samfunnet og i arbeidslivet. Regjeringen vil legge bedre til rette for at funksjonshemmede kan delta i arbeidsliv og dagligliv. Vi foreslår at brukere med stort behov får en rettighet til brukerstyrt personlig assistanse.

Regjeringen styrker idrett og kultur. Opptrappingen til ny fordelingsnøkkel for tippemidlene fullføres. Staten skal ikke lenger motta en andel av overskuddet fra Norsk Tipping. I stedet blir det mer til idrett og kultur. Til idrett vil dette gi økte tildelinger utenfor statsbudsjettet på 332 mill. kroner sammenliknet med i år, en økning på 18 prosent. Dette vil styrke breddeidretten over hele landet.

Det blir ingen økning i NRK-lisensen fra i år til neste år. NRKs økonomiske rammevilkår har i de senere år blitt vesentlig bedret gjennom økninger i kringkastingsavgiften og ved at antall lisensbetalere har økt. Mediebransjen er preget av raske og omfattende endringer. Kravene til effektivisering i statlig forvaltning bør også gjelde NRK.

President,

Regjeringen vil løfte konkurransekraften for næringslivet i hele landet. Vi vil legge til rette for at produktivitsveksten kan ta seg opp igjen fra det lave nivået de siste årene. Økt konkurransekraft og økt produktivitet vil skape levedyktige jobber og bidra til å sikre finanseringen av velferdsordningene.

Etter få måneders arbeid satte regjeringen ned en produktivitetskomisjon. Kommisjonen vil legge frem sin første rapport i begynnelsen av februar. Vi ser frem til denne rapporten og vil studere nøye de rådene vi får. På mange områder har vi allerede satt inn tiltak, og nye blir foreslått i budsjettet for 2015.

Skatte- og avgiftspolitikken er en viktig del av regjeringens arbeid for en mer produktiv økonomi. Skattene og avgiftene utgjør opp mot 1 300 milliarder kroner og finansierer omfattende offentlige tjenester og velferdsordninger. Skattesystemet har mye å si for hvordan folk flest og norsk næringsliv bruker ressursene. Regjeringen vil gjøre skattesystemet enklere og mer vekstfremmende. Det skal lønne seg mer å jobbe, spare og investere, samtidig som folk flest skal få beholde mer av sine egne penger.

En skattepolitikk som legger vekt på effektiv ressursbruk, vil ha gode dynamiske virkninger og gi høyere økonomisk vekst. Dette vil bidra til at skattegrunnlaget øker. I 2014 reduserte regjeringen inntektsskatten for alle fra 28 til 27 prosent og tok samtidig det første steget i å trappe ned formuesskatten. Dette er gode, vekstfremmende skatteletter.

Også i 2015-budsjettet foreslår regjeringen betydelige lettelser som kan bidra til høyere økonomisk vekst. Vi foreslår påløpte skatte- og avgiftsletter på nærmere 8,3 milliarder kroner. Det blir lettelsener i beskatningen av inntekt for brede grupper, og vi reduserer mange særavgifter.

Regjeringen mener at formuesskatten fortsatt er for høy. Dagens formuesskatt gjør det mindre lønnsomt å spare og er uheldig for det private norske eierskapet. En rekke små og mellomstore bedrifter formidler at lavere formuesskatt er helt avgjørende for om de skal kunne utvikle arbeidsplasser og investere i sin bedrift.

Med Regjeringens forslag vil 280 000 pensjonister få redusert formuesskatt.

Regjeringen foreslår å redusere formuesskatten med nesten en tredjedel. Vi vil redusere satsen til 0,75 prosent. Bunnfradraget økes til 1,2 millioner kroner, og 2,4 millioner kroner for ektepar. Forslaget gjør det mer lønnsomt å spare, kan gjøre det lettere å finansiere investeringer og kan virke positivt på entreprenørskap. Dette er godt nytt for virksomheter med prosjekter som det er vanskelig å finne finansiering til i det ordinære kapitalmarkedet. Lettelser i formuesskatten handler om å ha solidaritet med norske arbeidsplasser.

Samtidig reduseres verdsettingsrabatten for næringseiendom og en del sekundærboliger til 20 prosent. Det vil redusere den skattemessige favoriseringen av investering i slik eiendom fremfor børsnoterte aksjer og bankinnskudd. Det kan øke den samlede avkastningen av sparingen i Norge. Folk skal fortsatt kunne eie én sekundærbolig med dagens verdsettelsesrabatt på 40 prosent. Verdsettingen av primærbolig og fritidseiendom endres heller ikke. Vanlige boligeiere vil dermed ikke påvirkes av økte ligningsverdier, men kun få lettelser som følge av redusert sats og økt bunnfradrag.

Regjeringen foreslår lavere skatt på inntekt for brede grupper av befolkningen. Det gis lettelser i minstefradrag for lønn, trygd og pensjon på til sammen 1 milliard kroner. Trygdeavgiften på lønn, trygd og næringsinntekt reduseres, og innslagspunktet i toppskatten økes. Det gjør arbeid mer lønnsomt. Samlet lettelse i toppskatt og trygdeavgift utgjør over 2 milliarder kroner. 37 000 færre må betale toppskatt i 2015. Regjeringen vil fullføre utfasingen av skatteklasse 2 for ektepar i 2015. Det vil motivere til arbeid, fremme integrering og likestilling og føre til at ektepar og samboende behandles mer likt. Studenter og andre med lav arbeidsinntekt vil ha glede av at frikortgrensen økes til 50 000 kroner.

Den nye uføretrygden, som ble vedtatt av Stortinget i 2011, og som skal innføres fra 2015, skal skattlegges som lønnsinntekt. Det blir da enklere og mer oversiktlig å kombinere arbeid og uføretrygd. For at overgangen ikke skal bli for brå, foreslår vi en overgangsordning for uførepensjonister med renteutgifter.

Regjeringen foreslår lettelser i avgifter, toll og gebyrer på til sammen 1,2 milliarder kroner. Det gis betydelige lettelser i avgiftene på kjøretøy. Omregistreringsavgiften reduseres med over en tredjedel. Vektårsavgiften for tyngre kjøretøy mer enn halveres for å styrke transportnæringens konkurransekraft. I tillegg fjernes årsavgiften for campingvogner, og engangsavgiften for motorsykler og snøscootere reduseres med 30 prosent.

Merverdiavgiften forenkles. Omsetningsgrensen for å bli merverdiavgiftspliktig økes fra 50 000 til 150 000 kroner. Det reduserer de administrative byrdene for mange små virksomheter. Vi foreslår også å øke grensen for avgiftsfrie vareforsendelser fra utlandet, ofte kalt netthandel, fra 200 til 500 kroner. Samtidig inkluderes frakt- og forsikringskostnader i beløpsgrensen. Grensen for forenklet fortolling ved privat innførsel av varer øker fra 1 000 til 3 000 kroner.

Regjeringen foreslår en ordning som nøytraliserer merverdiavgiften i statlig sektor. Da kan private bedrifter i større grad konkurrere om å utføre oppgaver som staten i dag utfører selv.

Med de forslagene regjeringen nå legger frem, blir de samlede skatte- og avgiftslettelsene siden regjeringen overtok på drøyt 15 milliarder kroner. Dette er en markant dreining av skattepolitikken sammenliknet med den forrige regjeringen, som bandt seg til et bestemt skatte- og avgiftsnivå i åtte år. Og det er en god dreining fordi den fremmer vekst og velferd. Samtidig endrer omfordelingen gjennom skattesystemet seg lite. Regjeringen ønsker et samfunn med små forskjeller. De som tjener mest, skal fortsatt bidra mest. Norge er et av landene i Europa med jevnest inntektsfordeling. Det vil vi fortsatt være.

Med regjeringens forslag vil de aller fleste få skattelette. Gjennomsnittlig skattelette utgjør 1 600 kroner. De største lettelsene målt i kroner går til de med høyest inntekt og formue. Men det er de med lavest inntekt som får de største lettelsene målt i prosent av inntekten. Pensjonister kommer i gjennomsnitt noe bedre ut enn lønnstakere. Selvstendig næringsdrivende kommer godt ut med gjennomsnittlig lettelse på 3 600 kroner. Det meste kan tilskrives formuesskatten.

Regjeringen vil fortsette å forbedre skattesystemet. Det gjennomføres nå flere offentlige utredninger som vil gi viktige bidrag til arbeidet for et mer vekstkraftig skattesystem. Jeg ser med forventning frem til at Scheel-utvalget i desember legger frem sine forslag til endringer i selskapsbeskatningen. Grønn skattekommisjon skal fremme forslag om grønne skatteskipt som vrir mer av beskatningen over mot miljøskadelige aktiviteter. Regjeringen vil også gjennomgå landbruksbeskatningen med sikte på enklere regler og mer effektiv ressursbruk. Det bør unngås at støtten til landbruket gis på unødvendig kompliserte og lite effektive måter.

Disse utredningene vil gi viktige bidrag til arbeidet med kommende budsjetter.

President,

Innovasjon, kunnskap og teknologi er sentralt for å løfte næringslivets konkurransekraft og øke produktiviteten. De norske investeringene i forskning og innovasjon ligger under gjennomsnittet blant landene i OECD, og langt bak nordiske land. Det er spesielt næringslivets investeringer i forskning og utvikling som trekker ned, og vi scorer for dårlig på EUs rangering av europeiske lands innovative evne.

For noen få uker siden var jeg så heldig å få besøke bedriften Borregaard i Østfold. Det å se hvilken innovasjonskraft, nytenking og gjennomføringsevne som eksisterte i den bedriften, var egnet til å skape begeistring hos noen og enhver. Dette vil Regjeringen gjerne ser mer av, og budsjettet legger godt til rette for det.

Regjeringen vil øke satsingen på forskning og legge til rette for utvikling av flere verdensledende universitetsmiljøer. Vi vil stimulere til at internasjonale forskere kommer til Norge og til at norske forskere deltar i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon. Skattefunn skal utløse samfunnsøkonomisk lønnsom forskning og utvikling (FoU). Regjeringen vil styrke ordningen ved å heve beløpsgrensen for fradraget for egenutført og innkjøpt FoU. Høyere beløpsgrenser kan bidra til at flere større prosjekter blir gjennomført og at prosjekter blir gjennomført raskere. Regjeringen vil styrke landsdekkende ordninger for innovasjon og næringsrettet forskning.

Regjeringen har høye ambisjoner for Norge som kunnskapsnasjon. Høy kvalitet i alle ledd fra barnehage og skole til høyere utdanning og forskning skal gi kompetente arbeidstakere og gode forutsetninger for verdiskaping og velferd. Nøkkelen til å løfte elevenes kunnskap er å satse på kompetansen til lærerne. Regjeringen foreslår en ytterligere økt satsing på etter- og videreutdanning for lærere. For å bidra til et bedre skolemiljø for elever og lærere foreslår vi også mer til skole- og svømmeanlegg. I universitets- og høyskolesektoren vil vi sette inn tiltak for å bedre kvaliteten og ressursbruken. Vi styrker studiefinansieringen og legger til rette for å bygge om lag 1500 nye studentboliger i 2015. Vi foreslår midler til reduserte barnehagepriser for familier med lav inntekt, slik at flere barn får mulighet til å gå i barnehage, mens de med god inntekt må forberede seg på at prisene går litt opp. Dette er god sosialpolitikk som sørger for at de som trenger det mest, får en enklere hverdag. Regjeringen vil styrke arbeidet mot barnefattigdom. Samtidig satses det mer for å øke kvaliteten i barnehagene og legges til rette for mer fleksible opptak.

President,

Høy sysselsetting og lav arbeidsledighet er et kvalitetstegn ved det norske arbeidsmarkedet. Likevel er det for mange i arbeidsdyktig alder som mottar en eller annen

form for helserelatert ytelse. Regjeringen har som mål å få flere inn i arbeid. Vi vil styrke arbeidslinjen. Det må legges til rette for at folk lett kan finne jobb i de virksomheter og sektorer der arbeidskraften kaster mest av seg. Samtidig må det lønne seg å jobbe.

Regjeringen har nylig lagt fram forslag om å lempe på reglene for midlertidig ansettelse og å myke opp enkelte av arbeidstidsreglene i arbeidsmiljøloven. Vi har satt ned et arbeidstidsutvalg som skal se på ulike måter å organisere arbeidet på. Vi har også satt ned et utvalg som skal gjennomgå virksomheten til Arbeids- og velferdsetaten for å gjøre den mer effektiv og brukervennlig og redusere unødvendig byråkrati.

I budsjettet foreslår vi blant annet at barnetillegget i uføreordningen legges om fra et behovsprøvd til et standardisert tillegg og at maksimal periode med overgangsstønad som enslig forsørger skal reduseres. Begge forslagene vil bidra til å øke insentivene til å jobbe.

Langvarig sykefravær er ofte veien til uføretrygd. Derfor er det viktig med tidlig innsats. Mye av dette arbeidet må foregå på arbeidsplassen, i nært samarbeid mellom arbeidsgiver, arbeidstaker og lege. IA-avtalen ble derfor forlenget i vår. Regjeringen vil videreføre dagens sykelønnsordning, men foreslår nå enkelte tiltak for å forbedre måten sykemeldinger gis og oppfølgingen av sykemeldte. I budsjettforslaget viderefører vi også den høye innsatsen overfor personer med nedsatt arbeidsevne.

President,

Regjeringen fremmer i dag et forslag til statsbudsjett med en klar profil. Vi prioriterer å lage den sterke rammen som gjør at arbeidsplasser kan skapes, at folk har en jobb å gå til, og vi løser utfordringer folk flest møter i hverdagen. Vi satser på det som gir innbyggerne trygghet og frihet. Vi gjennomfører store reformer fordi vi ønsker å hjelpe enkeltmennesker i hverdagen. Vi styrker og videreutvikler de norske velferdsløsningene. Vi følger opp regjeringens politiske plattform.

Forslaget til budsjett er godt tilpasset situasjonen i norsk økonomi i dag. Samtidig styrker det vekstevnen. Budsjettet gir et godt bidrag til høy sysselsetting og lav ledighet i en tid hvor vi fremover må forvente økt behov for omstilling. Tiden for fornyelsestørke må være over. Regjeringen er innstilt på å gjøre det som er nødvendig for å få opp veksten i produktiviteten og styrke arbeidslinjen.

Samtidig må vi prioritere. De pengene Stortinget fordeler over budsjettene, er ikke politikernes, men skattebetalernes og innbyggernes penger. Vi skal ikke sløse med

fellesskapets penger. Derfor fremmer Regjeringen forslag om en reform for redusert byråkrati og økt effektivitet i staten. Slik frigjør vi midler som kan gå til prioriterte satsinger, som kan styrke landet vårt i møtet med fremtiden og som kan bidra til bedre tjenester for innbyggerne.

President,

Dette forslaget til budsjett styrker velferden. Det styrker helsevesenet, øker tryggheten, satser på kunnskap og øker investeringer i infrastruktur. Dette får vi til samtidig som vi foreslår skatteletter som bidrar til økt vekst og som lar den enkelte få beholde mer av sin egen inntekt.

Det er de som mener at politikere skal ta flere valg på vegne av innbyggerne, og at skattenivået skal være enda høyere. Denne Regjeringen er uenig i det. Vi tror at enkeltmennesker, bedrifter, organisasjoner og frivilligheten er i stand til å ta gode valg til det beste for samfunnet. Derfor fremmer vi et budsjett som gir større rom for gode krefter i samfunnet.

På vegne av Regjeringen legger jeg frem et forslag til budsjett som løser mange utfordringer i dag, samtidig som vi rustet Norge for fremtiden.

Jeg ønsker Stortinget lykke til med den videre behandlingen av budsjettet.

Utgitt av:
Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

<http://www.regjeringen.no/fin>
<http://www.statsbudsjettet.no>

Trykk:
Departementenes servicesenter - 10/2014